

Chioggia:

do kanalov z motorjem

Tekst: Katarina Turnšek Foto: MiG, KaT

»Chioggia? Kje je to?« so me spraševali vsi po vrsti, ko me je razganjalo od vtisov in mi je bilo žal vsake minute, ki sem jo zabila v gneči v Benetkah.

Chioggia so Benetke v malem, toda v tem času v njej ni turistov. Tam imajo glavno vlogo ribiči in vožnja ob kanalu je celo dovoljena.

Če se zapelješ samo 40 kilometrov iz Benetk naprej ob Beneški laguni po državni cesti SS309, te potokaz pripelje v Chioggio – izgovori se »Kjodža«. Kakšno presenečenje čaka tam popotnika, vajenega okupiranih priobalnih mest! Chioggia je namreč

lepo mesto in lepi kraji praviloma prinašajo manj lepe probleme; to se zgodi takrat, ko turisti nadvladajo domačine. Potem postane življenje v takšnih okoljih neprijetno. Domačinu je kar naenkrat z odlokom prepovedano javno obešanje opranega perila, češ da to kazi videz

mesta. Parkiranje postane problem. Sprijazniti se je treba z večnim smradom po prežganem olju iz restavracij. Soočiti se je treba s kaljenjem nočnega miru in s sosedi, ki so vsak dan drugi. In tako naprej. Človek se mora vprašati, zakaj je treba ambrozijo iztrebljati, med tem ko

lahko turisti brez slehernih omejitev okupiramo cela mesta. Prav zaradi preveč »tujerodnih obiskovalcev« so namreč nekatera mesta povsem izgubila svojo dušo. Tudi bližnje Benetke. Zato je prihod v Chioggio pravo olajšanje. Približno kilometer dolgo in široko mesto v glavnem stoji na kolih in je zraslo iz zelo velikih solin. V solinah je tu nekdaj delalo več sto solinarjev!

Mestece sestavlja le pet otočkov, ki so med seboj ločeni s kanali, združeni pa z mostički. Pač v

Že eden od treh vstopov v Chioggio napove, da gre za ribiško mesto.

Prelep bragoc je tipična ladja s poreklom iz Chioggie. Praviloma so bile ladje v celoti poslikane – tudi notranjost, nekoč z namenom, da bi odgnali zle sile.

Povsod kraljuje tipična beneška arhitektura, enako kot v Benetkah. Sredi tedna vsakdo hiti po svojih opravkih, turistov spomladi skoraj ni.

beneškem slogu. Chioggia je s kopnim povezana z dolgim mostom oziroma tudi z nasuto cesto. Dostopi na otok so namreč kar trije in najboljši prihod je čez most po cesti Via Granatieri di Sardegna.

Kot rečeno, je Chioggia od Benetk oddaljena le dobrih 40 kilometrov, vanjo pa se lahko prav elegantno pripeljemo z motorjem ali avtomobilom. To je dovoljeno, le da je zadnjih 500 metrov ob osrednjem kanalu Vena območje za pešce. To pa je razdalja, ki jo lahko človek prehodi tudi v okorni opremi, sploh če je cilj hladen »Spritz« za eno od barskih miz. Aperol Spritz, lahko pa tudi samo Spritz, je tista oranžno-rdeča pijača, okrašena z rezino pomaranč in postrežena v velikih kozarcih, ki jo je naš gorenjski proletariat nekoč prekrstil v špricer.

Ampak beneški Spritz je čisto nekaj drugega, mnogo bolj prefinjenega in okusnega: to je mešanica sladkega proška (in ne šampanjca, kot to delajo v Sloveniji), grenkega likerja kot so Aperol, Campari ali Cynar, nato pa se dotoči še gazirana voda in doda led. Je odlična pijača za poletje, ker rahlo greni, ni presladka in ne zadane (preveč).

RIBARNIŠKI RAJ

Podoba Chioggie je danes prav takšna, kakršno bi lahko imele Benetke, če bi tam še vedno kraljevali domačini – in ne denar. Povsod s fasad frfota oprano perilo. Nikjer ni nakupovalnega središča, veliko je majhnih trgovin, kakršne so povsem izginile iz slovenskih mest. Ni nemogoče videti domačink s predpasniki in seveda številnih ribičev ...

Chioggia ima tri večje kanale: Kanal San Domenico, Vena in Lombardo. V vsak kanal so pod pravim kotom zarezane majhne ozke uličice, vseh skupaj jih je več kot sto! Tlorisno je struktura videti kot nekakšna ribja kost in tem majhnim uličicam rečejo »calle«. Takole bremo: Calle Gambari, Calle Piva, Calle Gabardi, ... Zakaj so ulice tako neverjetno ozke? Zato, ker v času njihovega nastanka še ni bilo socializma, ki je med bloki pustil vsaj za dve stolpnici zelenih površin. Sicer pa je resnica naslednja: vsakdo, ki je kupil ali dobil kos zemlje, je na njej lahko zgradil stavbo, toda med hišami je moral pustiti prehod, ki je s tem postal javna dobrina. In nihče ni želel v ta namen darovati prav veliko prostora ... toliko pa le, da je šel človek lahko med zidovi, za to pa je dovolj že manj kot meter, ne?

V CHIOGGI SE KUPUJE RIBE

Ribja veletržnica tik pred zaprtjem. Tu se začne cirkus že ob pol štirih zjutraj. Je pa veletržnica ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih zaprta. Mestno ribarnico pa najdete ob kanalu Vena. Tudi tisti, ki ste videli že veliko ribarnic, boste ostali ob tako raznoliki ponudbi odprtih ust.

TIHO IZZA OVINKA

Kdor vozi moped, ima na njem »kašeto« rib ali pa vsaj psa. Če nima nič od tega pa zagotovo kadi ali telefonira. Kolesa s pomožnim motorjem so prava past za pešce. Vsi so hitri, impulzivni, ognjevitni ..

Med domačini so pravi hit kolesa s pomožnim baterijskim motorjem. Žal so ta prav nadležna, saj nikoli ne veš, s katere strani bo kdo švignil mimo z nerazumno visoko hitrostjo. Mame, naložene s po dvema otrokoma, polagajo ovinke, da ti vzame sapo.

Kdor vozi moped, ima na njem »kašeto« rib ali pa vsaj psa. Če nima nič od tega pa zagotovo kadi ali telefonira.

V mestecu živi kakšnih 55.000 prebivalcev, ki pa nikakor ne živijo od turizma, pač pa je najpomembnejša panoga ribolov. In to je krasna novica! Pravi čudež je, da je tako barvito, zanimivo mesto s tipično beneško arhitekturo ostalo ribiško. Skušajte si predstavljati lepoto zgodnjega jutra, še pred sončnim vzhodom. Takrat v kanala Lombardo in San Domenica zapljujejo številne ribiške barke, flota je menda velika

kar 200 ladij, in prične se glasno raztovarjanje gromozanskih količin rib, rakov, školjk, sip. Nekaj jih odpeljejo s tovornjaki, nekaj jih prodajo na pokriti veleribarnici poleg kanala San Domenico. To ribjo veletržnico si lahko ogleda vsak, z nje pa se oskrbujejo trgovci in gostinci vse severne Italije in tudi širše. Ko pa se enkrat okrog kosila delovni čas na veletržnici izteka, takrat pridejo tudi tisti brez gostiln, nekateri z mopedi in drugi z avtomobili in polnijo vrečke in zabojčke z »ostanki«, z vsem tistim, kar pač ribičem ni uspelo prodati. Cene so ... drobiž. Vendar morate kupiti ves zaboj!

Po takšne prizore res ni treba visoko na severno morje, tukaj v Chioggi je to vsakdan. Chioggia pa ima svoji majhnosti navkljub še eno ribarnico, »Pescheria al minuto«. Ta je manjša, na drobno, in je namenjena mešča-

nom. Najdete jo ob glavnem kanalu Vena, stoji za Mestno hišo. Kakšna ponudba je šele tam! In kako glasno je! Italijani imajo na tržnicah to navado, da tik preden zapirajo, vse cene zelo znižajo in to oznanjajo na najbolj možen hrupen način – kajti starih rib naslednji dan ne bodo prodajali, ker bodo prišle sveže. Tržnica je odprta vse dni v tednu do 13.00, le v ponedeljek počivajo.

TO NI LEV, TO JE MUC!

Čeprav odmaknjena pa Chioggia našim ljudem v preteklosti ni bila neznana. Še kako dobro so jo poznali Slovenci iz vasi nad Tržaškim zalivom. Prav Čožoti, kot so naši rekli prebivalcem Chioggie, so namreč prihajali loviti ribe v morje pod Kraškimi robom. In ker so bili Čožoti tudi odlični in zelo znani graditelji dvojambornic -

S fasad frfota oprano perilo. Nikjer ni nakupovalnega središča, veliko je majhnih trgovinic, kakršne so povsem izginile iz slovenskih mest. Ni nemogoče videti domačink s predpasniki.

MOST IZ ISTRSKEGA KAMNA
Najlepši pogledi na kanale so zagotovo z mostičkov. Kanal Vena se konča s slavnim mostom, to je Ponte di Vigo. Nekoč je bil most lesen, na njem pa je stal velik svetilnik. Ko je pogorel, so v 17. stoletju naredili novega, s prelepim stopniščem, iz istrskega kamna.

NAJSTAREJŠA URA
Že od daleč se na glavni ulici Corso del Popolo v območju za pešce vidi opečnat stolp, visok je 30 metrov. V njem je muzej, na njem pa je najstarejša stolpna ura na svetu. Okrog leta 1380 jo je naredil slavni urar Giovanni Dondi, rojen v Chioggi, bil je tudi zdravnik.

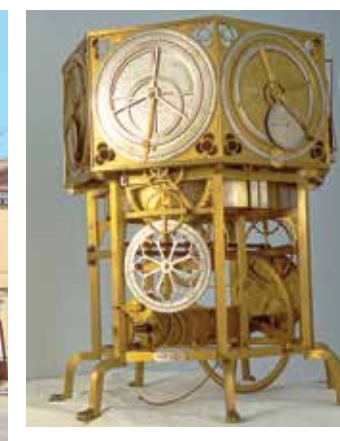
Klesal naj bi tako dolgo, da je iz leva nastal levček, Benečani pa so ga krstili za »mačka sv. Marka« - Il gatto di San Marco. In zato so mu Benečani skrivaj prinašali ribje kosti, s čemer so dražili ognjevite »Čožote«. Ti so še danes občutljivi na posmehovanje.

RIBIŠKA FEŠTA
Kdaj? Od 12. do 21. julija 2019
Ribiška fešta ima tradicijo vse od leta 1938 in je eden najbolj težko pričakovanih gastronomskih dogodkov v pokrajini Veneto. Festival je posvečen okusom morja in ribiški tradiciji. Na stojnicah je možno kupiti številne avtohtone morske jedi.

Tole je policijska postaja.

Astrarij, ki je prikazoval tudi položaj planetov.

Betonsko turistično naselje Sottomarina v sami bližini Chioggie pa je povsem druga zgodba ...

bragocev, so šli našim ribičem z majhnimi čolnički seveda v nos. Neredko so se tepli in leta 1896 so se pod vasio Križ tudi krvavo udarili. Umrlo je nekaj naših in nekaj Čožotov, to bitko z vesli pa je opisal celo Anton Aškerc v Baladi o Čožotih. Takole pravi:

»Kmalu dohiteli ribiči so naši
lačne tujce Lahe.
Trčili so čolni
skupaj v mesečni ...
Divji krik razlega
se po morju tihem.
Kletve in rotitve
švigajo med čolni.
Hej! In težka vesla
padajo po hrbtih,
padajo po glavah« ...

Posledica te bitke je bila, da Čožoti niso več prav pogosto prihajali na naš teren ...

Treba pa je tule zapisati, da so Čožoti veljali za zelo samosvoje, uporniške in ognjevite daleč naokrog. Zanimivo, da imajo danes tudi svoje, edinstveno narečje, ki je popolnoma drugačno od beneškega. In prav z Benečani so se pogosto »ribali«. Raje so sklenili zavezništvo z Zadrom in s Trogirjem, kot pa da bi se priključili Beneški republiki.

Kdor pa bi danes želel v Chioggi zanetiti škandal, ta naj na trg Piazzetti di Vigo, pod visok stolp, na katerem je lev, odnese ribje kosti. Domačini ga bodo zanesljivo vrgli v vodo! Zgodovina takšne provokacije pa je naslednja: Tam, kjer se konča slikoviti kanal Vena in se razgled odpre v smeri Beneške lagune, stoji visok marmornat stolp. Na njem je lev, simbol svetega Marka, zaščitnika Benetk in Serenisime – Beneške republike. Prav ta lev je bil nekoč predmet strahovitega posmeha in sicer zato, ker je tako majhen. Ljudski glas pravi,

da so Čožoti nekoč naročili njegovo izdelavo. Ker niso želeli preveč zapravljati, so dali leva izklesati neznanemu kiparju. Toda kar je ta naredil, domačinom ni bilo všeč in zato ga je moral popraviti. Klesal naj bi tako dolgo, da je iz leva nastal levček, Benečani pa so ga krstili za »mačka sv. Marka« - Il gatto di San Marco. In zato so mu Benečani skrivaj prinašali ribje kosti, s čemer so dražili domačine.

Toda Čožoti vračajo udarec: po njihovem pripovedovanju ta zgodba ni resnična! Tako majhnega levčka so postavili na tako mogočen steber namenoma in sicer zato, ker so s tem želeli pokazati svoj zaničevalen odnos do Beneške republike, ko si jih je ta podredila.

CHIOGGIA NA ODRU

Čeprav se s Čožoti ne gre šaliti, pa je o njih napisal komedijo z naslovom Le baruffe chio-

zzotte italijanski pesnik, dramatik in libretist Carlo Goldoni (1707-1793). V svojih spominih je zapisal: »V mladosti sem bil v Chioggii kot pomočnik sodnega kanclista /.../. Imel sem torej opraviti s tisto številno in hrupno družino ribičev, mornarjev in žensk, ki nimajo drugega kraja za pogovor razen ulice. Ker sem spoznal njihove šege, njihovo značilno govorico, njihovo živahnost in njihovo značilno zlobo, sem jih mogel naslikati /.../. Igra je bila uspešna kot malokatera, z njo se je sklenil karneval.« Komedijo Le baruffe chiozzotte smo Slovenci prevedli v Primorske zdrahe, pa v Zdrahe v Chioggi, Čozotske zdrahe, trenutno pa ima SNG Nova Gorica v programu to komedijo pod naslovom Barufe. Je ena izmed Goldonijevih najlepših in najbolj popularnih, ki se je že davno udomačila tudi pri nas.

Na koncu pa še najslajše: znotraj območja za

pešce, ob kanalu Vena, stoji zraven cerkve Sant'Andrea 30 metrov visok opečnat stolp, s katerega je lep panoramski razgled. Stolp je zelo star, služil je za opazovanje v obrambne namene pa tudi kot svetilnik. Danes je v njem muzej.

Ozrite se z ulice visoko navzgor proti stolpu in tam stoji kraljica ur, sama mati prednica: to je najstarejša stolpna ura na svetu! Okrog leta 1380 jo je naredil slavni urar, Giovanni Dondi, ki se je rodil prav v Chioggi. V muzeju znotraj stolpa si je možno ogledati še vedno delujoči urni mehanizem, ki pa je zaščiten za steklom. Na številčnici ure je 24 števil, torej se v enem dnevu kazalec obrne le enkrat. Ko je polnoč, je navpično navzdol. Ima le urni kazalec, saj vse do izuma nihala v 16. stoletju ure niso bile dovolj natančne, da bi odmerjale tudi minute.

Dondi, ki je bil tudi zdravnik in astronom, je bil znan po izdelavi sofisticiranih mehanizmov. Naredil je tudi "astrarij", neverjetno kompleksno natančno astronomsko uro, ki je kazala uro in datum. Sledila je gibanju Sonca, Lune in petih planetov, ki so jih takrat poznali (Merkur, Venera, Mars, Jupiter in Saturn). Usoda astrarija ni znana, vendar pa je Dondi naredil tako dobre skice, je bilo pozneje narejenih več rekonstrukcij.

SPET V REALNOST

Chioggia je majhna. In čisto blizu nje je že druga skrajnost italijanskega turizma. To je ogromno betonsko turistično naselje Sottomarina. Imajo kilometrske peščene plaže ... s poravnanimi marelami ... Spomladi je tu še zelo prijetno in znošno. Toda poleti?! Človek se vpraša, koliko so plačali tem Italijanom, da so prišli sem na dopust?! ■